

Legeforeningens juridiske tilbud til medlemmer

Årssamling for avdelingsrådgivere og støttekolleger
8. og 9. januar 2009

Frode Solberg

Fagsjef/advokat

Forhandlings- og helseerettsavdelingen

DEN NORSKE
LEGEFORENING

Rettsliggjøring

- Samfunnet reguleres i økende grad av rettsregler
- Økt rettsliggjøring, økt behov for bistand
- Legeforeningens medlemmer har ønske om juridisk bistand i ulike sammenhenger
- Alle fagforeninger har ulike tilbud om bistand til sine medlemmer

Legeforeningen gir to typer juridisk bistand

- Sekretariatet gir primært bistand fra Forhandlings- og helserechtsavdelingen
 - Ca 2000 skriftlige saker pr år i tillegg til hundrevis av telefoner.
- Rettshjelpsordningen
 - ca 80 saker pr år.
- I tillegg:
 - Tillitsvalgte

Medlem har behov for bistand

- Må være medlem
- Ved henvendelse til Legeforeningen:
 - Vurdering av legens behov og type sak
 - Juridiske saker går til Forhandlings- og helseettsavdelingen (FHR)
 - FHR vurderer direkte bistand eller oversendelse til rettshjelpsordningen

Forhandlings- og helserettsavdelingen

- Saken kommer inn, blir registrert.
- En av lederne ser på den (typisk fagsjef)
- Saken fordeles til saksbehandler (typisk jurist)
- Legen får en saksbehandler som håndterer saken i samråd med leder
- Kan bl.a innebære
 - Rådgivning mht utforming av brev i legens navn
 - Utarbeidelse av brev i Legeforeningens navn
 - Utarbeidelse av brev i advokats navn
 - Bistand i møter med arbeidsgivere, tilsynsmyndigheter, politi
 - Advokatbistand – herunder rettssaker

Forhandlings- og helserettavdelingen

- Forhandlings- og helserettsavdelingen arbeider særskilt med rettsområdene:
 - Arbeidsrett (kollektiv og individuell)
 - Helserett
 - Generell forvaltningsrett
 - Regelverket som gjelder fastleger
 - Regelverket som gjelder private avtalespesialister
 - Takster og takstbruk for privatpraktiserende leger
 - Tilsynssaker, særlig mht prosessuelle forhold (saksbehandling)

Men også andre rettsområder. Eks:

- Husleierett, EU/EØS-rett, straffeprosess (bistand i avhør tilsyns/straffesaker), "enkel" selskaps-, avtale, kontrakt- og skatterett gjerne relatert til rettslige spørsmål som har en viss generell relevans for leger.

Forhandlings- og helserettsavdelingen

- Forhandlings- og helserettsavdelingen kan gi bistand også i tilfeller som *ikke* omfattes av Rettshjelpsordningen.
- Alle medlemmer har krav på en vurdering av sin sak, men ingen har *krav* på bistand
- Ingen kostnader for legen, heller ikke dersom juristen opptrer som advokat
- Den "enkle" juridiske bistand en viktig del av avdelingens arbeid
- Avdelingen tar de aller fleste av de juridiske sakene hvor medlemmer melder et ønske om juridisk bistand

Forhandlings- og helserettsavdelingen

- Normalt *ikke* bistand til saker som gjelder:
 - Legen som privatperson (Skilsmisse, fyllekjøring, arvesaker, og lignende)
 - Skatterett
 - Tvister/uenigheter mellom leger
 - Selskapsrett, f.eks selskapsavtaler i privat praksis
 - ”Anklagende” leger i tilsynssaker

Legenes rettshjelpsordning - hovedpunkter

- Reguleres av vedtekter fastsatt av Landsstyret til Legeforeningen
- Finansiert gjennom medlemskontingenten
- Ordningen er ingen forsikringsordning
- Ingen garanti for støtte
- Ingen garanti for full kostnadsdekning
- Ofte "tunge" saker der rettstvisten er kommet langt, og annen bistand ikke fører frem

Vedtekter for ordningen

- Vedtekter er vedtatt av Landsstyret den 7. oktober 1994, senere endret 6 ganger, sist Landsstyremøtet 2007
- Vedtektene regulerer bl.a.
 - sammensetning av Rettshjelpsutvalget ,
 - hvem som kan få hjelp,
 - hvilke tilfeller man kan få hjelp,
 - samt utvalgets arbeidsform
- Behovet for utfyllende retningslinjer vurderes fortløpende
- Vedtektene ligger på Legeforeningens hjemmesider

Sammensetning av RHU

- Åtte medlemmer, yrkesforeningene + Nmf
- Oppnevnt for fire år
- Halve utvalget skiftes hvert annet år

Nærmere om vedtektene

- **§ 1-2 Formål.**
- **Formålet med ordningen er å bidra til legers rettssikkerhet under yrkesutøvelsen som lege.**

Rettshjelpsordningen

- **§ 1-4 Legeforeningens tilbud om juridisk bistand**
- Legeforeningen tilbyr to former for juridisk bistand. Hovedformen er bistand fra Legeforeningens sekretariat. Den andre formen er økonomisk støtte til ekstern juridisk bistand fra Rettshjelpsordningen. Det er sistnevnte ordning som reguleres av vedtektene.
- Rettshjelpsordningen supplerer og utvider den bistand som medlemmene kan få fra Legeforeningens sekretariat. Rettshjelpsordningen kan yte bistand der sekretariatets kapasitet, kompetanse eller andre forhold (foreningens omdømme, habilitet etc.) tilsier bistand av advokater utenfor sekretariatet.
- Dersom en sak vurderes slik at ekstern juridisk bistand er nødvendig, kan Rettshjelputvalget fatte vedtak om økonomisk støtte innenfor en fastsatt ramme til juridisk bistand.
- Rettshjelpsordningen er ikke en forsikringsordning som gir medlemmene ubetinget krav om en bestemt bistand, men er basert på konkrete vedtak av Rettshjelputvalget eller av Sentralstyret vurdert i forhold til Rettshjelpsordningens vedtekter og Legeforeningens økonomi.

Rettskjelpsordningen

- **§ 4-1. Hvem rettskjelpsordningen gjelder for**
- Alle medlemmer av Den norske legeforening omfattes av ordningen, herunder studentmedlemmer og medlemmer som er fritatt for å betale kontingent.
- Aksjeselskap kan gis bistand bare såfremt Rettskjelpsutvalget etter en konkret vurdering finner at det er stor identitet mellom medlemmet/medlemmene og aksjeselskapet.
- Ordningen omfatter bare saksforhold som er oppstått etter innmelding i Legeforeningen.

Hvem gjelder ordningen for, og når?

- **§ 4-2 Jurisdiksjon**

- Bistand gis bare for legevirkosomhet utøvet under norsk domsmyndighet (jurisdiksjon), ved kortvarige ansettelsesforhold i inntil 6 måneder i de nordiske land og ved legehjelp som ytes på reise som øyeblikkelig hjelp etter helsepersonellovens § 7.

Dekningsområde

- **§ 5-1 Hvilke saksforhold Rettshjelpsordningen omfatter**
- Medlemmene kan fremme anmodning om bistand fra Rettshjelpsordningen i situasjoner som omfattes av nedenstående punkter, som forutsettes å være uttømmende.
- **1. Tilsynssak - Advarsel**
Ved behandling av administrative reaksjoner i Statens helsetilsyn og Statens helsepersonellnemnd som kan resultere i advarsel etter helsepersonellovens § 56.
- Det ytes normalt ikke bistand ved saksforberedelse hos Helsetilsynet i fylket.

Dekningsområde

- **2. Tilsynssak - Suspensjon/tilbakekall**

Ved behandling av spørsmål om suspensjon/tilbakekall av legens autorisasjon/lisens eller spesialistgodkjenning etter vilkårene i helsepersonellovens § 57, § 58 og ved vedtak om begrensning av autorisasjon etter helsepersonellovens § 59.

- Bistand kan også ytes i forbindelse med suspensjon forut for eventuelt tilbakekall av autorisasjon/lisens.
- Det ytes ikke bistand ved tvist om hvorvidt vilkårene for å oppnå lisens, autorisasjon eller spesialistgodkjenning er oppfylt.

Dekningsområde

- **3. Straffereaksjoner etter helsepersonelloven § 67**
Ved mistanke om overtredelse av helsepersonelloven som kan medføre straffereaksjoner etter helsepersonellovens § 67 eller mistanke om forhold under utøvelse av legevirkksomhet som kan innebære straffereaksjoner i henhold til straffelovgivningen for øvrig. Bistand avgrenses til forhold som er oppstått under faktisk utøvelse av legerollen.
- Det kan etter søknad fattes vedtak om å dekke utgifter til offentlig oppnevnt forsvarer som driver virksomhet utenfor den rettskrets hvor saken tilhører.

Dekningsområde

- **4. Grov usaklig omtale/ærekrenkelseser**
Ved påstand om grovt usaklig omtale av legers yrkesutøvelse i media, eller fremsatt på annet vis, og ved andre ærekrenkelseser som kan gi grunnlag for krav om straff, mortifikasjon eller oppreisning.
- Vedtak om bistand forutsetter at søksmålet må ha en overvekt av sannsynlighet for å nå frem.
- Tilsvarende gjelder der legen blir anklaget for å ha fremsatt ærekrenkelse.

Dekningsområde

- **5. Tvist med NAV/trygden**

Ved tvist om legens rett til fortsatt å praktisere for trygdens regning, eller tap av rett til avtale om direkte oppgjør.

- Bistand kan også ytes ved tvist om tilbakebetaling/fremsatt krav om refusjon i relasjon til trygden etter en konkret vurdering av Rettshjelputvalget. I slike saker ytes som hovedregel støtte kun til saker av betydelig prinsipiell interesse.

Dekningsområde

- **6. Oppsigelse av driftsavtaler/samarbeidsproblemer med oppdragsgiver**

Ved oppsigelse av avtale om driftstilskudd, oppsigelse av avtale for leger i fastlegeordning og ved andre samarbeidsproblemer i relasjon til oppdragsgivere. Det samme gjelder rettstvister i forbindelse med avtalenes og overenskomstenes forståelse og oppfyllelse.

- Bestemmelsen omfatter ikke bistand for å etablere avtale om driftstilskudd eller fastlegeavtale.
- I særlige tilfeller kan det likevel helt unntaksvis innvilges støtte også i saker som gjelder tildeling.

Dekningsområde

- **7. Tvist i arbeidsforhold**

Ved tvist i arbeidsforhold som kan resultere i disiplinærforføyninger, oppsigelse og/eller avskjed, hvor legen er arbeidstaker. Det samme gjelder rettstvister i forbindelse med avtalenes og overenskomstenes forståelse og oppfyllelse.

- I tillegg kan det unntaksvis ytes støtte ved samarbeidsproblemer, mobbing, diskriminering i tilsettingssaker, varslingssituasjoner og lignende, som ikke har latt seg løse ved bistand av tillitsvalgte og/eller sekretariatet.

- **8. Legen som arbeidsgiver**

Ved tvist i arbeidsforhold vedrørende oppsigelse, avskjed og/eller samarbeidsproblemer, hvor legen er arbeidsgiver.

Dekningsområde

- **9. Erstatningskrav**

Ved erstatningskrav som gjelder et økonomisk tap, dog ikke saker som omfattes av den kollektive ansvarsforsikringen for leger. Det samme gjelder oppreisningserstatning etter § 3-5 i lov om skadeserstatning om saker vedrørende menerstatning.

- I saker som faller inn under ansvarsforsikringen skal juridisk bistand som ytes av forsikringsselskapet benyttes.
- Bestemmelsen kommer til anvendelse både når legen pretenderer å ha et erstatningskrav og at erstatningskrav rettes mot legen.

Dekningsområde

- **10. Mediehåndtering**

Ved situasjoner hvor det er nødvendig med bistand for å håndtere stort mediepress, hvor det er påregnelig at saken senere vil kunne omfattes av vedtektene i Rettshjelpsordningen, og hvor det kan være en urimelig stor belastning at legen håndterer dette alene.

- Rettshjelpsutvalget kan også unntaksvis beslutte støtte til juridisk bistand for klage til Pressens faglige utvalg (PFU). Støtte til søksmål for domstolene kan i slike saker besluttes av Sentralstyret etter særskilt vurdering av Rettshjelpsutvalget.

Dekningsområdet - unntaksbestemmelse

- **§ 5-2 Unntakshjemmel**
- *Dersom et saksforhold anses å ha stor prinsipiell betydning for leger i alminnelighet, men ikke er omfattet av § 5-1, kan Rettshjelpsutvalget velge å innstille saken overfor Sentralstyret, som deretter avgjør saken.*
- *Tilsvarende gjelder for § 4-2, der tungtveiende hensyn gjør seg gjeldende.*

Den skjønnsmessige vurderingen

- **§ 5-3 Nærmere om den skjønnsmessige vurderingen**
- Selv om saksforholdet faller inn under vedtektenes dekningsområde, skal Rettshjelpsutvalget foreta en skjønnsmessig vurdering av hvorvidt støtte skal gis, størrelsen på denne, samt sette nærmere vilkår for hva støtten skal brukes til.
- I den skjønnsmessige vurderingen skal det bl.a. legges vekt på:
 1. Sakens betydning, idet det legges vekt på ordningens formål
 2. Søkers medvirkning til at saken har oppstått
 3. Søkers manglende medvirkning med hensyn til at saken ikke har funnet en løsning
 4. Hvorvidt økonomisk bistand kan antas å svekke Legeforeningens omdømme.
 5. Innvilget støtte i tidligere saker

Forutsetninger for økonomisk støtte

- Utnytte andre støtteordninger
- Kreve dekket saksomkostninger av motpart
- RHO-støtte skal tilbakebetales hvis saksomkostningene tilkjennes
- Utgifter må dokumenteres
- Hvis medlemmet har tilbakeholdt vesentlige opplysninger, kan vedtaket omgjøres og pengene kreves tilbakebetalt.

Arbeidsform

- RHU møtes ca en gang i måneden
- Grundige diskusjoner, søker å oppnå konsensus om vedtakene
- Grunnet møtefrekvens tar det tid å få svar på en søknad
- Hastefullmakt for akutte tilfeller
- § 6-4

Ny behandling - klage

- § 6-6 – Et avslag kan bare resultere i fornyet behandling dersom det fremkommer nye opplysninger i saken.
- § 6-7 – Rettshjelpsutvalgets vedtak er endelige. Ingen generell klagerett til Sentralstyret.
- Sentralstyret har gitt klageadgang i saker der det er gitt avslag på støtte til rettssak

Noen praktiske bestemmelser

- § 6-7 Klagerett er meget begrenset
- § 6-8 – Åpning for at Rettshjelpsutvalget kan fatte vedtak om valg av advokat.
- Klientforholdet etableres mellom medlemmet og advokaten
- § 6-9 – Sekretariatet skal lage liste har over anbefalte advokater på ulike fagfelt.
- § 6-10 – Skal holde sekretariatet orientert om utvikling i saken

Type saker behandlet av Rettshjelpsutvalget 2007

Type saker med henvisning til vedtektenes § 5:	
Pkt 1-2: Tilsynssak	24
Pkt 3: Straffereaksjoner etter HPK § 67	3
Pkt 4 Ærekrenkelseser	4
Pkt 5 Tvist med NAV/Trygden	1
Pkt 6 Oppsigelse av driftsavtaler, samarbeidsproblemer med mere	4
Pkt 7 Tvist i arbeidsforhold	15
Pkt 8 Legen som arbeidsgiver	2
Pkt 9 Erstatningskrav	1
§ 5-2: Unntakshjemmel	2
Samlet type saker	56

Utfall av behandlede saker 2007

Vedtak:	54
Vedtak om støtte	28
Vedtak om avslag	25
Begrunnelser for avslag:	
Sak bedømt utenfor ordningens vedtekter	9
Avslag etter en "helhetsvurdering"	14
Avslag etter vedtektenes § 5-3 (skjønn)	13

Eksempler på vedtak i RHU

Sak XX/YY Søknad om støtte til juridisk bistand i forbindelse med politietterforskning og evt. tilsynssak – dr. WW

Legen er av tidligere pasient anmeldt for uforsvarlig legevirkosomhet m.v. Legen har tatt kontakt med sekretariatet fordi han ble varslet om politiavhør. Legen ga uttrykk for at han ønsket bistand av en bestemt ekstern advokat som han allerede hadde et klientforhold til.

Vedtak:

Det innvilges støtte til juridisk bistand i forbindelse med etterforskning og evt. tilsynssak med inntil kr 50.000,- inkl. mva

Eksempel på vedtak i RHU

- Saken gjelder anklager om seksuell omgang med en pasient. Den seksuelle omgang har ikke skjedd under utøvelse av legeyrket. Saken er noe spesiell. Det er kvinnens eks-mann som har meldt saken til tilsynet. Kvinnen selv ønsker ingen befatning med saken. Normalt ville denne saken bli behandlet av tilsynet i fylket, men pga inhabilitet er saken håndtert direkte av Statens helsetilsyn.
- **Vedtak:**
- Søknad om økonomisk støtte til tilsynssak, avslås. Saken er på et saksforberedende stadium. Rettshjelpsutvalget vil vurdere en ny søknad dersom Statens helsetilsyn varsler legen om at administrative tiltak i henhold til helsepersonelloven §§ 56, 57, 58 og 59 vurderes

Særlig om tilsynssaker

- Oppstår som følge av
 - Klage fra pasient
 - Melding fra kollega
 - Melding fra annet helsepersonell, pasientombud og lignende
- Tilsynet iverksetter undersøkelser på eget initiativ

Pasientklager

- Mange saker oppstår som følge av pasientklager
- Ulike former for klager
 - Klager på behandling
 - Klager på manglende behandling
 - Klager på betaling for legens tjeneste
 - Klager på tilgjengelighet

Pasientklager

Rettes ulike steder

- Til legen som har utført behandling
- Til sykehuset hvor legen arbeider
- Til kommunen hvor fastlegen arbeider
- Til tilsynsmyndighetene
- Til pasientombudet
- Til Den norske legeforening

Pasientklager – legens rettsstilling

- Rettighetene man har avhengig av hva saken dreier seg om
- Kan grovt skille mellom
 - Forvaltnings sak
 - Sivil rettstvist
 - Straffesak

Forvaltningsaker

- f eks tilsynssaker

- Får status som part, hvis sakens avgjørelse vil rette seg mot legen, jf fvl § 2 første ledd bokstav e.
- Partsstatus gir rettigheter som andre ikke har.
- Rett til innsyn i dokumenter, jf fvl § 18.
 - Unntak
- Rett til å bli hørt, jf fvl § 16.
 - Skal varsles før vedtak
 - Mulighet til å uttale seg (kontradiksjon)
- Klagerett på vedtak, jf fvl § 28
 - Husk klagefristen, som normalt er 3 uker.
 - Be om utsatt frist

Særlig om erstatningssaker

- NPE
- Forvalter krav iht pasientskadeloven
 - ***Krav som rettes mot NPE***
 - ***Dekning for alle leger etter 1.1.09***
 - Sykehusleger/ leger i kommunehelsetjenesten
 - Private leger med fastlegeavtale
 - Private leger med driftsavtale med regionalt helseforetak
 - Nå også fullt private
- Vital-forsikringen
- Endringer på gang
 - ***Krav som rettes mot legen***
 - **Meld fra til Vital så raskt som mulig etter at det er klart at pas vil forfølge krav (brev fra advokat eller lignende)**
 - ***Får juridisk bistand fra Vital***
 - ***Konferer evt med Forhandlings- og helserettsavdelingen***
 - ***NB! Vital-forsikringen dekker også krav om oppreisning***

Straffesaker

- Rett til dokumentinnsyn
- Rett til å la seg bistå av forsvarer
 - Bør alltid vurdere å la seg bistå ved siktelse/tiltalebeslutning
 - Ved status som mistenkt bør det vurderes konkret
 - *Leger gis ikke sjelden status som mistenkt ved dødsfall på sykehus hvor politiet ønsker at legen skal gis prosessuelle rettigheter.*
- Rett til å nekte å forklare seg, jf strprl § 230.
 - Gjelder både vitner, mistenkte, siktede og tiltalte
- NB! Ofte innledningsvis både tilsynssak (forvaltningssak) og straffesak.
 - Felles "etterforskning"
 - Straffesak henlegges, fortsetter som tilsynssak?

